

Boek 1. Winter

1 / 1616

初しぐれ	<i>Hatsu-shigure</i>	Eerste / regenbui
猿も小蓑を	<i>saru mo ko-mino wo</i>	aap / ook / klein-cape / lijd. vw.
ほしげ也	<i>hoshi-ge nari</i>	willen / eruit zien, lijken / zijn
芭蕉	<i>Bashō</i>	Bashō

Je ziet het zo zitten, dat kleine ineengedoken aapje, dat in de nare winterregen kijkt naar de mensen die langslopen, gekleed in regencapes in de vorm van stromantels.

2 / 1617

あれ聞けど	<i>Are kike to</i>	Dat daarginds / luister / aldus
時雨来る夜の	<i>shigure kuru yo no</i>	regenbui / komen / nacht / van
鐘の声	<i>kane no koe</i>	tempelbel / van / stem
其角	<i>Kikaku</i>	Kikaku

Het lijkt wel of de tempelbel het weerbericht geeft?

3 / 1618

時雨きや	<i>Shigure-ki ya</i>	Regenen / v.t. / twijfel
並びかねたる	<i>narabi-kane-taru</i>	aaneen rijen / niet kunnen / v.t.
鮒ぶね	<i>isagi-bune</i>	grombaars-bootjes
千那	<i>Senna</i>	Senna

De vissersbootjes lagen zo keurig op een rij (misschien met netten tussen zich in, om de vis op te jagen?), maar door de hoosbui konden ze dat niet volhouden.

In een Japans naslagwerk, de *Yamato honzō* 13:31b staat onder *Isagi*: “Ca 1 voet lang. De vorm lijkt op die van een *meharu*, maar is langwerpiger. De kop is klein, en de vis heeft een lichtzwarte kleur. Het vlees gaat snel rotten (*yabure-yasushi*). Het is een mindere vissoort. Indien ze vers gevangen zijn, is de smaak redelijk. Ze zijn niet giftig.”

De vis *Parapristipoma trilineatum* komt voor langs de kust van Japan, en verder zuidelijk in de Gele, Oost-Chinese, en Zuid-Chinese Zee. Hij behoort tot de familie van grombaarzen (*Haemulidae*), die voor het eerst wetenschappelijk beschreven zijn door Thunberg, in 1793.

4 / 1619

幾人か	<i>Iku-tari ka</i>	Hoeveel-mensen / vraag
しぐれかけぬく	<i>Shigure kake-nuku</i>	hoosbui / rennen en ontsnappen
勢田のはし	<i>Seta no hashi</i>	Seta / van / brug
僧丈艸	<i>sō Jōsō</i>	priester / Jōsō

Boek 1. Winter

1 / 1616

Eerste winterbui:
ook de aap wil kennelijk
een regencapè'je.

Bashō

2 / 1617

Hoor je dat daarginds?
Regenbui in de avond
meldt de tempelbel.

Kikaku

3 / 1618

Door de hoosbui werd
hun slagorde gebroken -
de grombaarsbootjes.

Senna

4 / 1619

Hoeveel hollen er
door de regenbui over
de brug van Seta?

priester Jōsō

5 / 1620

鎧持ちの	<i>Yari-mochi no</i>	Lans-drager / van
猶振たつる	<i>nao furi-tatsuru</i>	toch / zwaaien-omhoog doen staan
しぐれ哉	<i>shigure kana</i>	regenbui / uitroep
膳所正秀	<i>Zeze Seishū</i>	Seishū uit Zeze

Vooraan aan een stoet van krijgers loopt een man met een lans, de lansdrager. Denkt u aan de groep toeristen met daarvoor een gids met vlaggetje. Deze heft zijn lans op, ondanks de regen.

6 / 1621

広沢や	<i>Hirozawa ya</i>	Hirozawa / nadruk
ひとり時雨るる	<i>hitori shigururu</i>	alleen / regenen
沼太郎	<i>Numa tarō</i>	moeras / oudste zoon
史邦	<i>Fumikuni</i>	Fumikuni

Hirozawa is de naam van een meertje in Saga, in het noordwesten van Kyoto. Letterlijk betekent het “breed, wijd” – “moeras, plas”. *Numa Tarō* is de bijnaam van de *hishikui* (*Anser fabalis*), een ganzensoort. De bijnaam zou ook de naam van een mens kunnen zijn: Numa (eig. moeras) als familienaam, en Tarō (oudste zoon) als roepnaam. Dat de gans als een mens wordt voorgesteld, blijkt ook uit het gebruik van *hitori*, dat letterlijk “één mens” betekent, en eigenlijk niet gebruikt kan worden voor het tellen van dieren.

7 / 1622

舟人に	<i>Funa-bito ni</i>	Bootsman / door
ぬかれて乗りし	<i>nukarere norishi</i>	omgepraat worden / instappen / v.t.
時雨かな	<i>shigure kana</i>	regenbui / uitroep
尚白	<i>Shōhaku</i>	Shōhaku

8 / 1623

伊賀の境に入て	<i>Iga no sakai ni irite</i>	Iga / van / grens / door / ingaande
なつかしや	<i>natsukashi ya</i>	Naar verlangd hebben / nadruk
奈良の隣の	<i>Nara no tonari no</i>	Nara / van / naast / van
一時雨	<i>hito-shigure</i>	één / regenbui
曾良	<i>Sora</i>	Sora

Sora is vertrokken uit Ise en gaat op bezoek bij Bashō in Iga. Iga kende hij niet, maar Nara wel. Toen hij zich realiseerde, dat hij maar een berg van Nara verwijderd was, voelde hij zich ook hier wel thuis. De regen die over de berg kwam, moest hij maar even voor lief nemen.

5 / 1620

Nog eens zo hoog hief
het hoofd van de stoet zijn lans:

“Wat nou, regenbui?”

Seishū uit Zeze

6 / 1621

Op het Wijde Meer
in zijn eentje in de regen
dobbert Jantje Plas.

Fumikuni

7 / 1622

Eerst door de bootsman
omgepraat aan boord gegaan -
en nu zo'n hoosbui!

Shōhaku

8 / 1623

De grens van Iga gepasseerd zijnde

Hier voel ik me thuis:
één bergpas maar van Nara,
één korte, kille bui.

Sora

9 / 1624

時雨るるや	<i>Shigururu ya</i>	Regenen / nadruk
黒木つむ屋の	<i>kuroki tsumu ya no</i>	zwart-hout / opstapelen / huisje / van
窓あかり	<i>mado-akari</i>	venster / licht
凡兆	<i>Bonchō</i>	Bonchō

Binnen in het huis is het koud. De dichter kijkt naar buiten en ziet daar het brandhout liggen, kletsnat.

Kuroki (l. zwart hout) is hout dat enigszins verkoold is (maar niet tot houtskool!), en bedoeld is als handelsproduct. *Mado-akari* is “vensterlicht,” dus “het licht dat uit het venster valt.” In het Japanse commentaar wordt het verklaard als *akari-mado*, “lichtvenster,” dus “venster dat aangebracht is om licht naar binnen te laten vallen.” De eerste betekenis lijkt preferabel.

10 / 1625

馬かりて	<i>uma karite</i>	Paard / gehuurd
竹田の里や	<i>Takeda no sato ya</i>	Takeda / van / dorp / nadruk
行くしぐれ	<i>yuku shigure</i>	gaan / regenbui
大津乙州	<i>Ōtsu Otokuni</i>	Otokuni, uit Ōtsu

Yuku (“gaan”) slaat zowel op het paard als op de regenbui: “Toen ik langs ging bij Takeda, was daar een regenbui die mij inhaalde en voorbij ging.”

11 / 1626

だまされし	<i>Damasare-shi</i>	Bedrogen worden / v.t
星の光や	<i>hoshi no hikari ya</i>	Ster / van / licht, stralen / nadruk
小夜時雨	<i>sayo-shigure</i>	middernacht / regenbui
羽紅	<i>Ukō</i>	Ukō

Het zal je maar overkomen, zo’n mooie, poëtische, heldere winternacht en dan regen om de sfeer te verpesten.

12 / 1627

新田に	<i>Shinden ni</i>	Nieuwe-rijstveld / op
稗柄煙る	<i>hie-gara keburu</i>	gierst-resten / roken, smeulen
しぐれ哉	<i>shigure kana</i>	regen / nadruk
膳所昌房	<i>Zeze Shōbō</i>	Shōbō uit Zeze

9 / 1624

Kletsnat van regen
ligt geblakerd brandhout klaar
in het vensterlicht.

Bonchō

10 / 1625

Net een paard gehuurd
toen, bij het dorp Takeda,
een bui passeerde.

Otokuni uit Ōtsu

11 / 1626

Bedrogen was ik!
Eerst stralende sterren, toen
regen om middernacht.

Ukō

12 / 1627

Op het nieuwe land
smeulen giersthalmen nog na
in een regenbui.

Shōbō uit Zeze